

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา

เบญจพร ฉินอังกูร^{1,*}, ขวลิต เกิดทิพย์², เรชา ชูสุวรรณ³

^{1,2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Received: 9 May 2019

Revised: 12 September 2019

Accepted: 12 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหาร สถานศึกษา และ (2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์เนื้อหา กำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คนเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 478 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม AMOS ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้จาก 3 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การตระหนักและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การทำงานเป็นทีมและการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (2) องค์ประกอบด้านมีจิตสำนึกยุติธรรมในสังคม มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีจริยธรรมและคุณธรรม การเคารพนับถือตนเองและผู้อื่น การมีความเสมอภาคและการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี และ (3) องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบในตนเอง มี 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การจงรักภักดีต่อชาติ การมีทักษะความรู้ในการจัดระบบชีวิต การเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม การยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติและการมีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง

2. โมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมี $\chi^2 = 43.29$, $df = 39$, $\chi^2/df = 1.11$, $p = 0.29$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.02$

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้ ความเป็นพลเมืองดี ผู้บริหารสถานศึกษา

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: Ben2506_rab@hotmail.com

A Development of Good Citizenship Indicators of School Administrators

Benjaporn Chinangkool^{1,*}, Chawalit Kerdtip², Racha Chusuwan³

^{1,2,3} Faculty of Education, Prince of Songkla University

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to create and develop good citizenship indicators of school administrators, and (2) to examine the congruence of the model of good citizenship indicators of school administrators developed by the researcher with empirical data. The researcher studied related documents and research reports; then synthesized the contents of the documents to determine the components and indicators. After that, 7 experts were interviewed to validate the appropriateness of the components and indicators. Also, a questionnaire was used to collect data from 478 school administrators in order to verify construct validity of the model. The data were analyzed using basic statistics and confirmatory factor analysis via the AMOS Program. The study found that

1. The good citizenship indicators of school administrators consisted of 13 indicators from 3 components. (1) The component of participation as a good citizen, which consisted of 4 indicators: the realization of and seeing value of conservation and development of natural resources and the environment; the systematic analytical thinking; the team working; and the change literacy. (2) The component of social justice awareness, which consisted of 4 indicators: the possession of ethics and virtues; the self-respect and respect for others; the respect for equality and peaceful conflict management. (3) The component of self-responsibility, which consisted of 5 indicators: patriotism; the possession of skills and knowledge in life management; the respect for the law and compliance with social rules and regulations; the adherence to specific value and ideology; and the political identity.

2. The model of good citizenship indicators of school administrators had goodness-of-fit significantly with the empirical data; with statistical values of $\chi^2 = 43.29$, $df = 39$, $\chi^2/df = 1.11$, $p = 0.29$, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, RMSEA = 0.02

Keywords: indicators, good citizenship, school administrator

*Corresponding Author; Email: Ben2506_rab@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศสู่สมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้เข้มแข็งพร้อมรับกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลก องค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นตัวรองรับและเงื่อนไขผลักดันความเจริญก้าวหน้าก็คือ พลเมืองของประเทศ หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้วประเทศนั้นจะมีสังคมที่เข้มแข็ง ปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาการเมือง ปัญหาสังคม ปัญหาศีลธรรมหรือปัญหาเยาวชนก็จะสามารถแก้ไขได้ทั้งสิ้น (Thewanarumitkun, 2012) ดังนั้น ในการพัฒนาพลเมืองของประเทศให้เป็นพลเมืองที่ดีได้นั้น การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดและจำเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำหรับสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง (Nirunthavee, 2005)

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันก็ยังไม่ปรากฏความชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของความเป็นพลเมืองดีของสังคมไทยว่ามีอย่างน้อยเพียงใด มีเพียงการกล่าวถึงว่าหากประชาชนมีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีประเทศไทยก็จะเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและมีสันติสุข ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาของไทยก็ได้ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีและกำหนดเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวไว้ในมาตรา 7 โดยมีจุดเน้นในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความเสมอภาค เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิ และเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น (National Education Act, 2010)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะบุคคลสำคัญของชุมชนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในแง่ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงตนตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม สามารถชี้แนะแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าตามทิศทางที่ต้องการและร่วมแนะนำแก้ปัญหาของชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นพร้อมกับเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและความร่วมมือ นำไปสู่การยอมรับและศรัทธาอย่างภาคภูมิใจ (Office of the National Education Commission, 2002) จากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตนพร้อมกับภาวะความเป็นผู้นำในการกระทำความดีในทุกๆด้าน ซึ่งจะเป็แบบอย่างที่ดีให้กับองค์กรนั้นด้วย เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของความเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมหรือความเป็นพลเมืองดีนั่นเอง

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาคือการแสดงออกที่จะเป็นต้นแบบในการส่งเสริมและเสริมสร้างลักษณะของความเป็นพลเมืองดีซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินคุณภาพในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษาที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 โดยได้ระบุกลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นพลเมืองร้อยละ 100 ในระยะแรกตามกรอบเวลาการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (Subcommittee on Educational Policy and Reform in the Second Decade on Educational Development to Create good citizen, 2010) จากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้บริบทของสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างและพัฒนา

ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้น เพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองดีและพลโลกที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

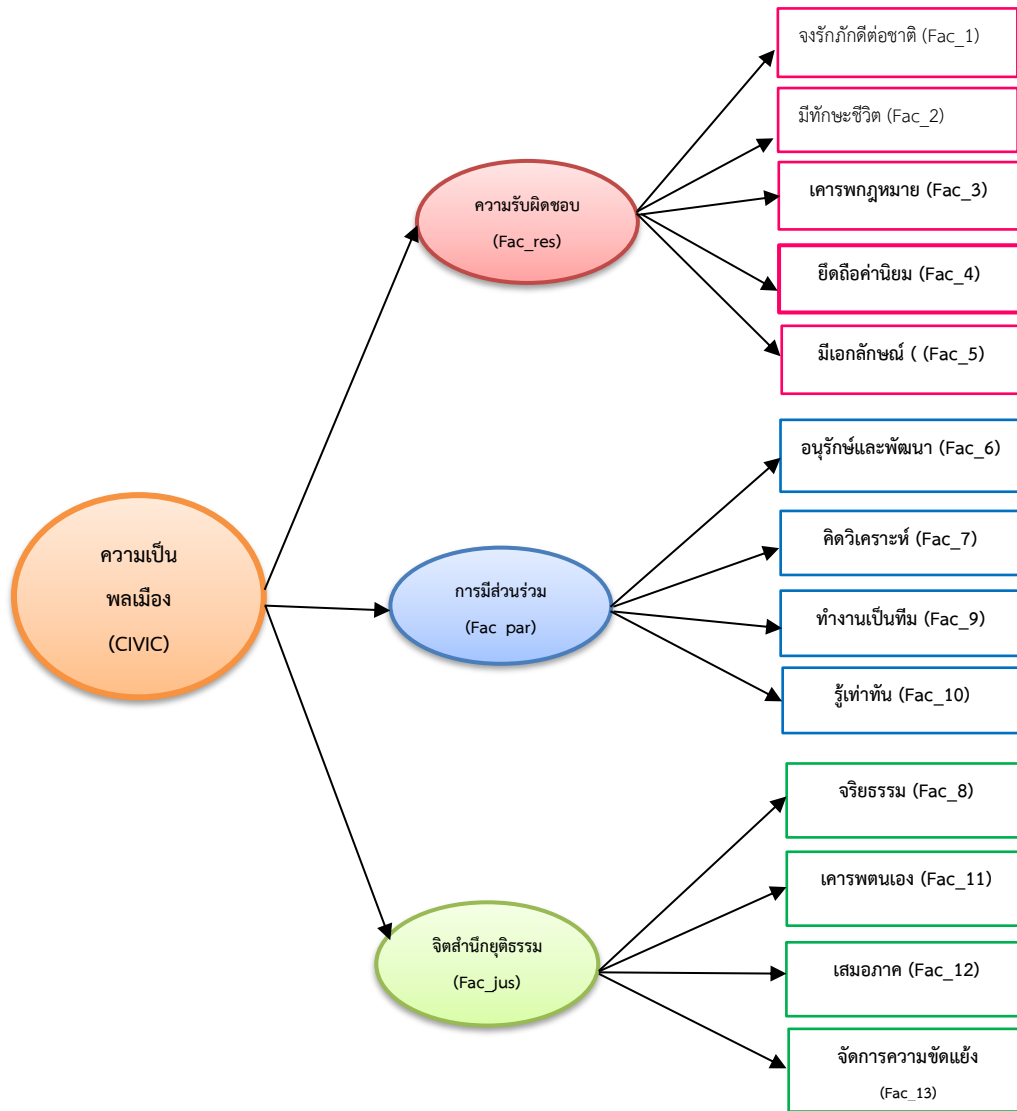
1. เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีได้ข้อเสนอมานี้ 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) ความรับผิดชอบในตนเอง 2) การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี และ 3) มีจิตสำนึกยูติธรรมในสังคม (Nirunthavee, 2005; Tantisunthorn, 2012; Thewanarumitkun, 2012; Ralph, 1958; lan et al., 1999; Kahne & Westheimer, 2004; Smith, 2005) นอกจากนี้ยังนำแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 2 ข้อ 12 มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา (The Teachers Council of Thailand regulations regarding professional ethics, 2013) เพื่อให้ได้รายละเอียดของตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ทั้งนี้ผลการสังเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาวะสันนิษฐานตามทฤษฎี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดองค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,378 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร (Hair et al., 2010) ในการวิจัยครั้งนี้มีใช้กลุ่มตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรที่สังเกตได้หรือตัวบ่งชี้จำนวน 13 ตัวแปรคือ 260 คนแต่ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดย

ทางไปรษณีย์ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 500 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาสังเคราะห์ร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีทั้งในและต่างประเทศ โดยพิจารณาร่วมกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 นำร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม รอบที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 7 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นนักวิชาการหรือผู้มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีหรือผู้บริหารระดับสูงตำแหน่งศึกษาธิการภาคขึ้นไป เพื่อทำการคัดกรอง พิจารณาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมตัวบ่งชี้ให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนในการสื่อความหมาย นำแบบสอบถามรอบที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไขตัวบ่งชี้บางตัวตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะไว้ และสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ทำตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 463 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าความเชื่อมั่นของตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบที่ 1 อยู่ระหว่าง 0.77 - 0.88 องค์ประกอบที่ 2 อยู่ระหว่าง 0.82 - 0.91 และองค์ประกอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.89 - 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างและส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ จำนวน 500 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 478 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.6

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความโด่ง และความเบ้เพื่ออธิบายการกระจายของข้อมูล วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบจากค่าดัชนี KMO และค่าทดสอบทางสถิติ Bartlett's Test of Sphericity

2. วิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก (First Order Confirmatory) เพื่อตรวจสอบความเป็นองค์ประกอบเดียวของโมเดลและวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป AMOS โดยการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ระดับการยอมรับคือไม่มีนัยสำคัญหรือค่า $p - value > 0.05$ ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่

ปรับแก้ (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ระดับการยอมรับคือตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Square Residual: RMR) และดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ระดับการยอมรับคือน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.50 นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง คือ มีค่า Factor Loading มากกว่าหรือเท่ากับ 0.30 และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับหรือมากกว่า 3.50 (Wanitbancha, 2014)

ผลการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา มี 13 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย (1) การจงรักภักดีต่อชาติ (2) การมีทักษะความรู้ในการจัดระบบชีวิต (3) การเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม (4) การยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ (5) การมีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง (6) การตระหนักและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (7) การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (8) การทำงานเป็นทีม (9) การรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (10) มีจริยธรรมและคุณธรรม (11) เคารพนับถือตนเองและผู้อื่น (12) มีความเสมอภาค และ (13) การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 13 ตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.88 โดยตัวบ่งชี้คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ด้านการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.88 เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่ามีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 7,830.49 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 78 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .00 แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้มีความแตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันมากและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไปได้

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ผลตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกเพื่อตรวจสอบความเป็นองค์ประกอบเดียวของโมเดล พบว่ามีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 43.29 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 39 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .29 กล่าวคือค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสัดส่วนของค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ (χ^2/df) เท่ากับ 1.11 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 และค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.02 มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.97 มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลการวัดตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือมีความตรงเชิงโครงสร้างและค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเป็นบวกและแตกต่างจาก

ศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือมีจริยธรรมและคุณธรรม (Fac_8) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลพบว่ามีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 43.29 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 39 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .29 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและค่าสัดส่วนของค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ (χ^2/df) เท่ากับ 1.11 ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.02 มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.97 มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่าความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบในตนเอง การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี และมีจิตสำนึกยูติธรรมในสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกและแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.97 ถึง 1.01 แสดงให้เห็นว่าทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญความเป็นพลเมืองดีโดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดในความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี รองลงมาคือมีจิตสำนึกยูติธรรมในสังคมและความรับผิดชอบในตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01, 0.98 และ 0.97 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่าง 0.95 ถึง 1.02 ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ (ตัวแปรแฝง)	ตัวบ่งชี้ (ตัวแปรที่สังเกตได้)	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		b_{sc}	S.E.	t	R^2
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง					
Fac_res	Fac_1	0.60	<-->	<-->	0.36
	Fac_2	0.87	0.08	16.07*	0.76
	Fac_3	0.84	0.08	15.66*	0.71
	Fac_4	0.88	0.09	15.12*	0.78
	Fac_5	0.92	0.09	15.82*	0.85
Fac_par	Fac_6	0.86	<-->	<-->	0.75
	Fac_7	0.92	0.04	29.61*	0.85
	Fac_9	0.91	0.04	26.49*	0.83
	Fac_10	0.88	0.03	31.27*	0.78
Fac_jus	Fac_8	0.93	<-->	<-->	0.87
	Fac_11	0.91	0.03	35.44*	0.83
	Fac_12	0.91	0.03	35.52*	0.83
	Fac_13	0.85	0.04	29.34*	0.73

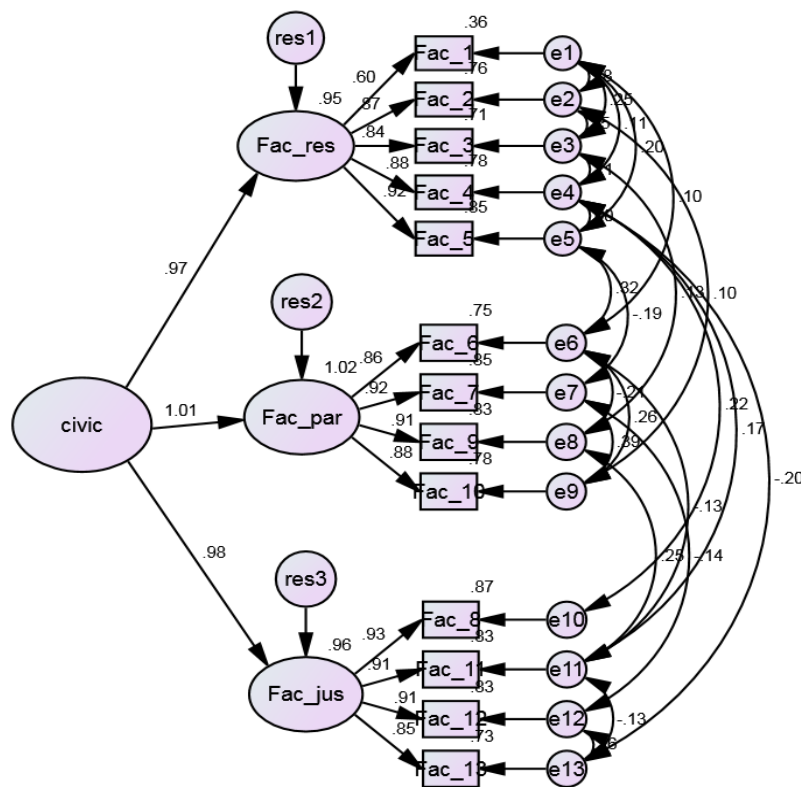
ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ (ตัวแปรแฝง)	ตัวป่งชี้ (ตัวแปรที่สังเกตได้)	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		b_{sc}	S.E.	t	b_{sc}
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง					
CIVIC	Fac_res	0.97	<-->	<-->	0.95
	Fac_par	1.01	<-->	<-->	1.02
	Fac_jus	0.98	<-->	<-->	0.96

$\chi^2 = 43.29$, $df = 39$, $\chi^2/df = 1.11$, $p = 0.29$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.02$

หมายเหตุ * $p < .05$

b_{sc} หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ,
<--> หมายถึง พารามิเตอร์บังคับจึงไม่รายงานค่า S.E. และ t

Chi-square=43.296,df=39,Chi-square/df=1.110,p=.293,GFI=.986,AGFI=.968,RMSEA=.015

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ความรับผิดชอบในตนเอง การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี และมีจิตสำนึกยุติธรรมในสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมุติฐานการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยต่างๆที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปร ดังนั้นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา 3 องค์ประกอบจึงประกอบด้วยตัวบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองดีทั้ง 13 ตัวบ่งชี้ และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองพบว่าทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่

สำคัญของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาได้ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดีเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติมีความรู้สึกผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคมและส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bobek et al. (2009) Zaff et al. (2010) Bebiroglu et al. (2013) ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกผูกพันของบุคคล สถานที่และสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และการมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองดีของตนเองในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2. ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีข้ออภิปรายเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบในตนเอง มีตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้จำนวน 5 ตัวบ่งชี้เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ (1) การจงรักภักดีต่อชาติ (2) การมีทักษะความรู้ในการจัดระบบชีวิต (3) การเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม (4) การยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ และ (5) การมีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือตัวบ่งชี้ด้านการเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องจากการอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาสังคมคือการถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมและการทำให้สมาชิกในสังคมนั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง การเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของสังคมใหม่และสถาบันใหม่ สมาชิกในสังคมนั้นจะต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ใหม่และยอมรับค่านิยมใหม่เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของสมาชิกในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารยุคใหม่จึงควรมีความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎศีลธรรม กติกาของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ สอดคล้องกับ Kahne & Westheimer (2004) Thewanarumitkun (2012) Rodsaen (2014) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

พลเมืองที่ดีต้องมีความรับผิดชอบส่วนตัว เช่น ทำงานและจ่ายภาษี เคารพกฎหมาย ยอมรับและปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชน ท้องถิ่นและสังคม เป็นอาสาสมัครในภาวะวิกฤติ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่ดี มีตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ (1) การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (2) การทำงานเป็นทีม (3) การรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และ (4) การตระหนักและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือตัวบ่งชี้ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันการรักษาสถานะขององค์กรให้อยู่รอดเป็นเรื่องที่สำคัญแต่เท่านั้นยังไม่เพียงพอ องค์กรจะต้องเจริญเติบโตและมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงจึงจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์กร บุคลากรเป็นทรัพยากรบุคคลถือเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าขององค์กร การให้ความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างมีคุณภาพจะเป็นต้นแบบที่ดีในการสร้างวิถีคิดและวิธีการทำงานอย่างมืออาชีพ การพัฒนาให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเรื่อยๆ จึงเป็นวิธีที่จะทำให้องค์กรมีความแข็งแกร่ง มั่นคง และมีศักยภาพการแข่งขันที่เหนือคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Smith (2005) Cogan & Derricott (1988) ที่กล่าวว่า สมรรถนะในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ เป็นระบบ เป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมือง สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและทำตามบทบาทหน้าที่ของสังคม มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคให้เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึง Amornwivat (1976) ได้กล่าวไว้ว่าพลเมืองต้องรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสามารถปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Khongcharoen (2012) พบว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือด้านทักษะบุคคลประกอบด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ยึดมั่นในความเป็นธรรม มีคุณลักษณะทางอารมณ์ รับผิดชอบ ติดตามข่าวสารและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

องค์ประกอบที่ 3 มีจิตสำนึกยุติธรรมในสังคม มีตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ (1) มีจริยธรรมและคุณธรรม (2) เคารพนับถือตนเองและผู้อื่น (3) มีความเสมอภาค และ (4) การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือตัวบ่งชี้ด้านมีจริยธรรมและคุณธรรม ทั้งนี้เนื่องจากจากการปฏิบัติตนให้มีจริยธรรมและคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากต่อการบริหารงานในองค์กรเพราะสามารถสร้างความศรัทธาและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและคนในสังคม ผู้บริหารที่ดีจึงควรตระหนักอยู่เสมอว่าองค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา นอกจากจะเกิดจาก ตัวครู นักเรียนและวิธีการสอนแล้ว ผู้บริหารจะต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติต่างๆ เช่น มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการบริหาร มีจริยธรรมและคุณธรรมที่งดงาม จะต้องยึดมั่นในระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจริยธรรมในวิชาชีพ (Chinwanno, 2003) หากผู้บริหารมีจริยธรรมและคุณธรรมก็จะได้รับการยอมรับนับถือเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย สอดคล้องกับ Ralph (1958) Kahne & Westheimer (2004) Rodsaen (2014) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พลเมืองที่ดีจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มุ่งเน้นความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความเคารพนับถือต่อชีวิตตนเองและผู้อื่น เช่นเดียวกับ SongkitSap (2007) ได้กล่าวไว้ว่าองค์กรใดที่มีผู้นำเป็นแบบอย่างในเรื่องการบริการโดยใช้หลักคุณธรรม บ่มสร้างจริยธรรมให้แก่พนักงานและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมจะทำให้องค์กรและพนักงานประสบความสำเร็จในระยะยาวอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการพัฒนาและยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิติ ไปใช้ในการวัดหรือประเมินความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 จากผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้เกี่ยวข้องกับการคัดสรรบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งบริหารกระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำไปพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา อาทิ ระเบียบนโยบายหน่วยเหนือควรกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาตามผลการวิจัยนี้ และในระดับปฏิบัติการควรออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับองค์ประกอบจากผลการวิจัยนี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาตัวบ่งชี้และการตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับยอมรับได้ ดังนั้นควรนำองค์ประกอบดังกล่าวไปทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรสร้างเกณฑ์สำหรับตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาในบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

Amornwivat, S. (1976). *The teaching of Social Studies in Elementary Schools*. Bangkok:

Chulalongkorn University Press.

Bebiroglu, B., Geldhof, G. J., Pinderhughes, E., Phelps, E., & Lerner, R. M. (2013). From

Family to Society: *The Role of Perceived Parenting Behaviors in Promoting Youth Civic Engagement*. *Parenting*, 13(3), 153-168.

Bobek, D., Zaff, J., Li, Y., & Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: Towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Development Psychology*, 30, 615-627.

Chinwanno, W. (2003). *Professional Ethics*. Bangkok: Chuan Pim. (in Thai)

- Cogan, J. & Derricott, R. (1998). *Citizenship for the 21st Century. An International Perspective on Education*. London: Kogan Page.
- Davies Ian, Gregory, & Riley Shirley, C. (1999). *Good Citizenship and Educational Provision*. New York: Graland.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. 7th Edition, Pearson Education, Upper Saddle River.
- Kahne, Joseph, & Westheimer, J. (2004), Summer. What Kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237- 269.
- Khongcharoen, M. (2012). *Elements for enhancing consciousness of citizenship in a way of life democracy*. Secretariat of the House of Representatives. (in Thai)
- National Education Act (No. 3). (2010, 22 July). *Government Gazette*. Volume 127 Episode At 45 A, page 1-3. (in Thai)
- Nirunthavee, S. (2005). *Learning management to develop learners to be good citizens*. Bangkok: Office of the Education Council. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2002). *Guidelines for quality assessment in accordance with basic education standards For internal quality assurance of educational institutions*. Bangkok: National Buddhism Office. (in Thai)
- Ralph, C.P. (1958). *Teaching Social Studies in Elementary School*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Rodsaen, A. (2014). *Development of a model for organizing learning activities together to enhance citizenship teaching ability for basic education teachers*. Doctor of Education thesis. Naresuan University. (in Thai)
- Smith, A. (2005). *Civic and Citizenship Education in contest divided societies*. University of Ulster Ireland: Unesco Chair.
- SongkitSap S. (2007). Ethics and human resource management. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 7 (2), 114-121. (in Thai)
- Subcommittee on Educational Policy and Reform in the Second Decade on Educational Development to Create good citizen. (2010). *Education Development Strategies for Citizenship Development, 2010-2018*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Tantisunthorn, T. (2012). *citizenship Education*. Bangkok: Institute of Educational Policy. (in Thai)
- The Teachers Council of Thailand regulations regarding professional ethics, 2013. (2013, 4 October). *Government Gazette*. Volume 130 Special Episode 130 D, page 72-74. (in Thai)
- Thewanarumitkun, P. (2012). *Civic Education*. Bangkok: Health Promotion Foundation. (in Thai)

- Wanitbancha , K. (2014). *Structural Equation Modeling (SEM) with AMOS*. 2 nd ed. Bangkok: Samlada. (in Thai)
- Zaff, J., Boyd, M., Li, Y., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2010). Active and Engaged Citizenship: Multi-group and Longitudinal Factorial Analysis of an Integrated Construct of Civic Engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 736-750.